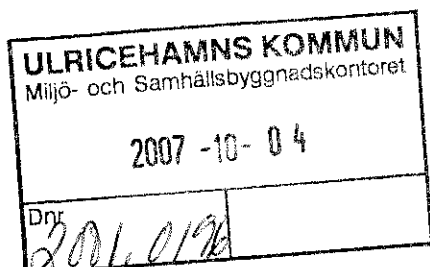

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Vattenvårdsenheten
Susanna Hogdén
Länsmiljöingenjör
031-60 50 52

Beslut
2007-09-26

Diarienummer
513-20602-2006
Dossienummer
1490-051

Sida
1(10)

Borås Stad
Gatukontoret
501 80 Borås

Skyddsområde och skyddsföreskrifter för Öresjö vattentäkt i Borås Stad

Avrinningsområde 105, Öresjö

BESLUT

Med stöd av 7 kapitlet 21, 22 och 30 §§ miljöbalken beslutar Länsstyrelsen om vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter för Öresjö ytvattentäkt i Borås Stad. Vattenskyddsområdet tar markområden i anspråk i Borås, Ulricehamn och Herrljunga kommuner och dess omfattning framgår av bifogad karta, bilaga 1.

Beslutet träder ikraft den 1 januari 2009.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

§ 1 För grund- eller ytvattent skadliga ämnen

Med hantering avses i dessa skydds-föreskrifter tillverkning, användning, lagring, förvaring och liknande

Ytterligare bestämmelser om skydd mot mark och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor inom vattenskyddsområden följer i Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2003:24 med tillhörande ändringar 2006:16 och eventuella senare ändringar.

Primär och sekundär skyddszon:

Hantering av mer än 250 liter av för grund- eller ytvattent skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter får endast ske efter tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Där petroleumprodukter eller andra för vattent skadliga ämnen hanteras, skall skylt uppsättas som erinrar om vattenskyddsområdets existens. Skyltarna tillhandahålls av Borås stad.

Förvaringstankar på eller i mark, stationära förbränningsmotorer etc. skall vara placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert förhindras nå omgivningen.

Trafik med bensin- eller dieseldrivna fordon på isbelagd sjö samt sjöflyg är förbjuden. Bensindrivna båtmotorer som används för framdrivning får inte vara av tvåtaktstyp.

Kalkning av vattendrag eller våtmark kräver anmälan till den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Annan kemisk behandling av vattendrag än kalkning är förbjuden.

Tertiär skyddszon

Kalkning av vattendrag eller våtmark kräver anmälan till den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Annan kemisk behandling av vattendrag än kalkning är förbjuden.

§ 2 Bekämpningsmedel

Yrkesmässig användning av kemiska bekämpningsmedel inom vattenskyddsområden kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor enligt Naturvårdsverkets föreskrifter SNFS 1997:2

Primär och sekundär skyddszon

Yrkesmässig hantering av kemiska och biologiska bekämpningsmedel kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

§ 3 Jordbruk, djurhållning, annan kommersiell odling samt fiskodling

Primär och sekundär skyddszon

Yrkesmässig hantering av stallgödsel och andra organiska gödselmedel samt slam från reningsverk kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Vattenbruksverksamhet enligt Miljöbalken kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

§ 4 Skogsbruk

Med permanenta upplag menas i dessa föreskrifter upplag från längre period än en avverkningssäsong.

Primär skyddszon:

Permanent upplag, av bark, flis, spån, timmer och liknande, utan tak är förbjudet. Tillfälliga sådana upplag, med lagringstid över tre månader, kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Jord- eller vattenslagning av med bekämpningsmedel behandlade plantor är förbjuden.

Yrkesmässig gödning eller kalkning kräver anmälan till den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Sekundär skyddszon:

Permanent upplag, av bark, flis, spån, timmer och liknande, utan tak är förbjudet.

Jord- eller vattenslagning av med bekämpningsmedel behandlade plantor är förbjudet närmare ytvattendrag än 50 m.

Yrkesmässig gödning eller kalkning kräver anmälan till den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Tertiär skyddszon

Jord- eller vattenslagning av med bekämpningsmedel behandlade plantor är förbjudet närmare ytvattendrag än 50 m.

§ 5 Infiltration och avledning av avloppsvatten, hantering av avfall samt upplag

Primär, sekundär och tertiär skyddszon:

Anläggning för infiltration eller utsläpp av hushållsvatten eller annat avloppsvatten i marken, diken eller vattenområde får inte utföras utan tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor. Befintliga anläggningar är inte tillståndspliktiga enligt dessa skyddsföreskrifter, men skall uppfylla Miljöbalkens krav.

Upplag av avfall och förorenade massor som kan utgöra risk för yt- och grundvattnet får inte förekomma utan tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

§ 6 Vaghållning

Primär och sekundär skyddszon:

Upplag av asfalt, oljegrus och vägsalt är förbjudna.

Vägsalt och dammbindningsmedel får användas endast i sådan omfattning som krävs för normalt vägunderhåll.

Allmän väg skall vara försedd med de skyddsanordningar eller omfattas av de övriga skyddsåtgärder som erfordras, där så behövs för vattenskyddet.

Upplag av snö med ursprung från trafikerade ytor utanför skyddszonen är förbjudet.

§ 7 Tåktverksamhet och andra schaktningsarbeten

Med husbehovståkt avses all brytning av jord och berg för eget bruk inom brukningsenheten.

Primär skyddszon:

Husbehovståkt kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Schaktningsarbete, t.ex. i samband med vägbyggen eller annat byggande kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Sekundär skyddszon

Schaktningsarbete, t.ex. i samband med vägbyggen eller annat byggande kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

§ 8 Energianläggningar

Ytterligare bestämmelser finns i Naturvårdsverkets föreskrifter om kyl- och värmepumpsanläggningar SNFS 1992:16

Primär, sekundär och tertiär skyddszon:

Anläggningar för lagring och/eller utvinning av värmeenergi från ytvatten kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

§ 9 Skyltning längs vägar

Vid väggräns till vattenskyddsområdet och vid riskfyllda platser längs vägar i området skall skyltar sättas upp som märker ut vattenskyddsområdet. Borås stad ansvarar för att vattenskyddsområdet märks ut med skyltar.

§ 10 Allmänna bestämmelser

I de fall tillstånd krävs enligt dessa föreskrifter får sådant medges av den kommunala nämnden för miljöfrågor i respektive kommun. Tillstånd kan bli förknippat med villkor.

I de fall anmälan krävs, görs detta till den kommunala nämnden för miljöfrågor i respektive kommun.

Tillstånd enligt dessa skyddsföreskrifter krävs inte om verksamheten tillståndsprövats eller skall tillståndsprövas enligt Miljöbalken kap 9 (miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd), kap 11 (vattenverksamhet) eller kap 12

(jordbruk och annan verksamhet) eller förordning utfärdad med stöd av Miljöbalken.

Tillsyn enligt dessa föreskrifter utövas av den kommunala nämnden för miljöfrågor i respektive kommun.

Dispens från dessa föreskrifter kan, om särskilda skäl föreligger, medges av den kommunala nämnden för miljöfrågor i respektive kommun.

De skyddsföreskrifter för vattenskyddsområden för grundvattentäkter som finns inom vattenskyddsområdet skall fortsätta gälla.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Motiv för ansökan

Syftet med att inrätta ett vattenskyddsområde är att reglera sådan markanvändning som kan utgöra ett hot mot vattentäkten. Beslutet skall klargöra vad som gäller inom området så att bedömningar och krav på likartade verksamheter inom området görs på ett förutsägbart och rättssäkert sätt.

Vattentäkten

Öresjö vattentäkt försörjer hela Borås centralort och samhällena Fristad, Sandhult, Sjömarken, Sandared samt Olsfors och Hultafors samhällena i Bollebygdskommun med dricksvatten. Därmed är sammanlagt ca 80 000 personer beroende av vattentäkten. Produktionen uppgick år 2003 till 8,2 miljoner m³ vilket motsvarar ca 22 465 m³/dygn.

Reservvattentäkter

Sjön Ärtingen är reservvattentäkt till Öresjö. Sjön är belägen ca 10 km norr om Borås centralort och dess tillrinningsområde är inkluderat i skyddsområdet. Råvattnet från Ärtingen pumpas till Sjöbo vattenverk via en sjöförlagd ledning. Ärtingen har bara kapacitet att försörja Borås och anslutna tätorter under kortare tid och kan inte ersätta Öresjö på permanent basis.

Sjön Tolken har periodvis utretts som möjlig reservvattentäkt till Öresjö. Sjön bedöms därför som fortsatt skyddsvärd och ligger idag inom tertiär skyddszon.

Sammantaget går det dock att konstatera att möjligheten till alternativ vattenförsörjning är mycket begränsad. Detta gör att Öresjö betingar ett högt värde som vattentäkt.

Tillstånd för verksamheten

Vattenuttaget vid Öresjö och Ärtingen regleras genom tre vattendomar:

- Tillstånd till utläggning av intagsledning samt vattenbortledning intill en mängd av 10,2 miljoner m³/år meddelades av Västerbygdens vattendomstol den 29 september 1961 i deldom A60/1961 i mål AM 39/1958.
- Tillstånd till utläggning och förankring av sjöförlagd ledning ifrån Ärtingen till Sjöbo vattenverk genom Öresjö meddelades den 7 november 2002 i dom M183-00.
- Tillstånd till ombyggnad av befintlig dammanläggning vid Ärtingen samt tillstånd till reglering av sjön samt uttag av vatten från Ärtingen vid Fristad meddelades den 7 november 2002 i dom M181-00.

Vattenkvalitet

Öresjö kan karaktäriseras som måttligt näringsrik medan vissa av de tillrinnande vattendragen är näringsrika. Fosforhalterna har minskat kraftigt sedan 1970-talet, men halterna har legat ganska konstanta under den senaste 10-årsperioden. Kvävehalterna är förhöjda jämfört med naturliga nivåer och den dominerande källan för tillförsel bedöms vara läckage från jordbruksmark. Trenden visar dock på minskande halter. Vattnet är vidare måttligt färgat och måttligt grumligt. pH-värdet är neutralt och buffertkapaciteten god.

Riskenventering/Risakanalys

En inventering av riskkällor inom skyddsområde samt en riskanalys av dessa har genomförts. Resultatet från riskanalysen har använts vid utformningen av skyddsföreskrifter inom området.

Skyddsområdets avgränsning

Skyddsområdet för Öresjö utgörs av sjöns hela tillrinningsområde uppdelat i tre zoner. Den primära zonen är avgränsad så att rinntiden till uttagspunkten i Sjöbo är 12 timmar vid högvattenflöde. Den primära zonen inkluderar också en strandzon som är 50 m från vattendraget. Den sekundära skyddszonen är avgränsad så att rinntiden till uttagspunkten är 24 timmar vid ett högvattenflöde samt omfattar också en strandzon på minst 100 m. Resten av vattenskyddsområdet utgörs av tertiär zon. Se också bilagd karta.

Ärendets handläggning

Ärendet har kungjorts i ortspressen under vecka 42 år 2006. På grund av det stora antalet sakägare som berörs i ärendet har kungörelsedelgivning bedömts vara det enda rimliga alternativet för ärendets hantering. Särskilt berörda remissinstanser samt organiserade markägare har genom sina företrädare fått det fullständiga materialet tillsänt sig. Vidare har information om vattenskyddsområdet ställt ut på följande platser: Borås Stads kommunhus, Stadsbiblioteket i Borås stad, Biblioteket i Fristad, Biblioteket i Älmestad,

Biblioteket i Hökerum, Miljö- och byggkontoret i Ulricehamns kommun, Stadshuset i Ulricehamns kommun samt Kommunledningskansliet i Herrljunga kommun och på biblioteket i Ljung. Information har också funnits på berörda kommuners hemsida. Remisstiden bestämdes till 2,5 månader.

Synpunkter från berörda remissinstanser har därefter skickats över till Borås Stad för bemötande samt eventuell förändring av underlag för beslut. Flera av remissinstansernas synpunkter har tillgodosetts i det omarbetade förslaget till skyddsföreskrifter. Borås stads kommentarer har därefter skickats över till dem som yttrat sig i ärendet. Framförda synpunkter som inte kunnat tillgodoses i det omarbetade förslaget återfinns i kommentarerna till skyddsföreskrifterna nedan.

Länsstyrelsen är skyldig att innan beslut fattas om sådana föreskrifter som har generell giltighet genomföra en konsekvensutredning. Föreskrifter som beslutas enligt 7 kap 30 § utgör sådana föreskrifter. Den bedömning som gjorts i detta fall återfinns nedan under kommentarerna till § 1.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Skyddsområdets avgränsning

Vattenskyddsområdet för Öresjö omfattar hela tillrinningsområdet och är uppdelat i tre zoner. Den enskilt största zonen är den tertiära zonen med mycket få regleringar för markägare. LRF har framfört att den tertiära zonen är obefogat stor och bör i först hand tas bort helt och i andra hand minskas. Länsstyrelsen gör dock bedömningen att det i Öresjös fall är befogat att låta vattenskyddsområdet omfatta hela tillrinningsområdet. Dels ligger sjön Tolken inom den tertiära zonen. Tolken har utretts som reservvattentäkt för Borås Stad i händelse av att Öresjö slås ut. Utöver Tolken finns det idag ingen sjö eller grundvattenförekomst som skulle kunna ersätta Öresjö som vattentäkt. Genom skyddsområdets nuvarande avgränsning kommer även Tolkens vatten att skyddas mot irreversibla skador. Öresjös tillrinningsområde är dessutom relativt litet med korta rinntider till uttagpunkten vid högvatten, som längst 36 timmar från områdets nordöstra gräns.

Föreskrifter som särskilt bör kommenteras

§ 1 Trafik med bensin- eller dieseldrivna fordon på isbelagd sjö samt sjöflyg är förbjuden. Bensindrivna båtmotorer som används för framdrivning får inte vara av tvåtaktstyp.

Föreskriften är en så kallad ordningsföreskrift som fastställs med stöd av 7 kap 30 § MB.

Konsekvenser

Konsekvenserna för allmänheten och det rörliga friluftslivet i området bedöms bli begränsade till följd av ovanstående ordningsföreskrift. Länsstyrelsen grundar denna bedömning på att föreskriften redan gäller inom de delar av vattenskyddsområdet som ligger inom Borås stads kommungränser. Beslut om vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter kring Öresjöes omedelbara närhet fattades av kommunfullmäktige i Borås stad den 16 januari 2003 och trädde ikraft den 1 januari 2006. Länsstyrelsen anser att bestämmelsen bör ingå i de nya föreskrifterna och omfatta de delar av primär och sekundär zon som ligger inom Ulricehamn och Herrljunga kommuner.

Kostnader

Den kostnad som bestämmelsen medför är kostnaden för utbyte av båtmotor om båten ligger inom primär och sekundär skyddszon i Ulricehamns och Herrljunga kommuner. Kostnaderna kan inte anses vara mycket höga eller obefogade i sammanhanget.

§ 2 Bekämpningsmedel

Krav på tillstånd för yrkesmässig hantering av kemiska bekämpningsmedel gäller inom primär och sekundär skyddszon inom Öresjöes vattenskyddsområde. Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd 1997:2 krävs dessutom generellt tillstånd för användning av kemiska bekämpningsmedel inom skyddsområde för vattentäkt, dvs tillstånd krävs för användning av bekämpningsmedel även inom tertiär skyddszon. Tillstånd söks hos den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Det har påträffats rester av moderna ogräsbekämpningsmedel i tillrinnande vattendrag till Öresjö, dock har inga rester påträffats i råvattnet till vattenverket. Problemet med förekomst av bekämpningsmedelsrester i både grund- och ytvatten blir alltmer uppmärksammat inom jordbrukets recipientkontroll. Bekämpningsmedelshantering är belagd med tillståndplikt och därmed skall tillstånd i normalfallet kunnat meddelas. Tillstånd kan förenas med villkor. Beröende på verksamhet och plats inom vattenskyddsområdet kommer tillståndets giltighet och dess villkor att se olika ut.

§ 3 Yrkesmässig hantering av stallgödsel och andra organiska gödselmedel samt slam från reningsverk kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Kommunen förordar i sitt förslag generell tillståndplikt för yrkesmässig hantering av växtnäringsämnen. LRF motsätter sig reglering av växtnäringsämnen överhuvudtaget. Länsstyrelsen anser att det är befogat att belägga yrkesmässig hantering av stallgödsel, andra organiska gödselmedel (exempelvis fjädrar, äggskal och andra avfallsprodukter som omarbetas till jordförbättringsmedel) samt slam med tillstånd. Organiska gödselmedel och slam medför en ökad mängd bakterier som kan ha negativ påverkan på råvattnet. Då det ibland kan finnas en kvittblivningsproblematik förknippad med stallgödsel och avfallsprodukter är det också befogat att tydliggöra vad som skall gälla

för spridning i ett tillstånd. Konstgödsel å andra sidan är relativt dyrt vilket i sig motverkar för stora spridningsgivor. Då kvävemängden i Öresjö visar en nedåtgående trend bedömer Länsstyrelsen att det är tillräckligt att belägga organiska gödningsmedel med tillståndplikt.

Övrig verksamhet

Etablering av verksamhet som innebär risk för förorening av yt- eller grundvatten kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.

Länsstyrelsen bedömer att formulering av ovanstående föreskrift är otydlig och att det är svårt att förutse vilka verksamheter som avses med föreskriften. Länsstyrelsen har därför valt att låta föreskriften utgå.

Övrigt

Tillstånd

LRF har bland andra remissinstanser framfört oro för att kravet på tillstånd skall resultera i mer byråkrati och ökade kostnader för företag samt att de berörda kommunerna skulle göra olika bedömningar. Utgångspunkten för inblandade parter, dvs huvudmannen för vattentäkten, miljökontoren i respektive kommun samt Länsstyrelsen har hela tiden varit att långa tillstånd skall eftersträvas. I normalfallet skall tillstånd kunna lämnas för minst 5 år i taget, ibland en växtföljdsäsong och upp till 10 år. I okomplicerade fall kan tillstånden lämnas tillsvidare.

Ikraftträdande

Beslutet träder ikraft den 1 januari, 2009. Syftet med detta är att under denna tid hinner kommunen skylta området, information kommer lämnas till berörda sakägare och tillståndsansökningar kommer att hinna behandlas. I vissa fall kan det bli nödvändigt att delvis ställa om en verksamhet och då finns tid även för detta.

UPPLYSNINGAR

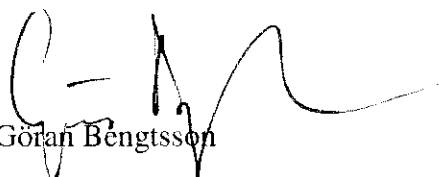
Ersättning

De föreslagna föreskrifterna riktar sig mot åtgärder som kan antas förorena vattentillgången. Om en fastighetsägare anser att föreskrifterna avsevärt försvårar pågående markanvändning kan krav om ersättning framföras. Talanden om ersättning eller inlösen förs i miljödomstolen enligt 31 kap miljöbalken.

Ärendet kungörs genom Länsstyrelsens försorg i ortspressen inom 10 dagar från det att beslutet är fattat. Beslutet kommer också att skickas ut till samtliga fastighetsägare inom vattenskyddsområdet.

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, se formulär O4, bilaga 2.

Beslut i detta ärende har fattats av Länsöverdirektör Göran Bengtsson med Susanna Hogdén, vattenvårdsenheten som föredragande. I den slutliga handläggningen av beslutet har även vattenvårdsdirektör Björn Sjöberg samt företrädare för rättsenheten deltagit.

Göran Bengtsson

Susanna Hogdén

Bilaga

1. Karta över vattenskyddsområdet
2. Besvärshänvisning, O4

Kopia till

Akten
Register vattenskyddsområde
MN i Borås, Ulricehamn och Herrljunga kommuner
Naturvårdsverket (Claes Magnusson)
Lantmäterimyndigheten i Västra Götalands län
Räddningstjänsten i södra Älvsborg
Skogsstyrelsen (att: Nils-Gösta Sjören)
Sakägare enligt särskild förteckning